

ACTUALITZACIÓ DE LA FAUNA MALACOLÒGICA TERRESTRE I D'AIGUA DOLÇA DE CATALUNYA, I LA SEVA POSICIÓ SISTEMÀTICA

Miquel Bech i Taberner *

Rebut: juny 1982

ABSTRACT

Current state and systematic position of the terrestrial and freshwater malacological fauna of Catalonia

An updated list of the land and freshwater molluscs of Catalonia is given in the 50th anniversary of the publication of the work by HAAS (1929). A total of 263 species and subspecies are listed, with appendixes on denticular variants and doubtful citations.

A la memòria de totes aquelles persones que un dia contribuïren al naixement de la malacologia a Catalunya.

Es compleix aquest any [1979] el cinquantè aniversari de la publicació de l'obra de F. Haas, *Fauna malacològica terrestre y de agua dulce de Cataluña* (1929). L'esmentada obra, clàssica en el seu gènere dins de la literatura malacològica catalana, malgrat d'estar desfasada avui en dia, rendeix encara un servei valuós com a element de consulta. Des de llavors no s'havia editat cap altra obra, si més no, semblant. Aquesta circumstància i la pròpia convicció que amb l'actualització de la fauna malacològica de Catalunya vaig a rendir un servei als interessats en aquesta ciència, m'han portat a escometre el present treball.

Durant aquests darrers anys s'han vingut desenrotllant a Catalunya incessants tasques de recerca, exploracions i captu-

res per part dels malacòlegs catalans i també per estrangers, que no han dubtat a acudir al nostre país atrets per la riquesa de la seva fauna.

Els resultats d'aquestes exploracions i captures anaven publicant-se al llarg d'aquest període de temps en diferents revistes i butlletins tant nacionals com estrangers. Això ha fet que no es conegués d'una manera conjunta la totalitat de la fauna del Principat. Per tot això esmentat, he tractat d'aconseguir tots aquells treballs que s'han publicat a partir de l'obra de Haas fins al moment actual.

Per la confecció de la llista d'espècies i llur posició sistemàtica, m'he basat d'una forma més o menys arbitrària en les obres de W. ADAM (1960), E. GITTENBERGER (1973) i de K. RAINER & K. HARALD (1978 a, b). Pel

* Còrsega, 404. Barcelona, 37.

que fa a les diferents formes o varietats, avui en dia excloses la majoria d'elles de l'actual sistemàtica, m'he permès la llibertat d'incloure-les, però sense donar-los cap número d'ordre. D'aquesta manera crec que contribueixo a un millor coneixement de la fauna catalana, puix que, en definitiva, les esmentades formes o varietats pertanyen al context de la fauna en si mateixa. Quant al nom donat a la forma o varietat, he respectat la mateixa denominació donada pels diversos autors a les seves respectives espècies.

Les espècies precedides d'una lletra corresponen a aquelles que han estat citades d'una sola localitat, i sense que hagin estat confirmades d'una manera definitiva per troballes posteriors; es facilita al final d'aquest treball una relació de les localitats on s'han produït llurs captures.

Per últim i pel seu valor informatiu, adjunto algunes taules sinòptiques de les diferents combinacions denticulars observades en algunes espècies, les quals van seguides del corresponent sinònim.

Haig d'esmentar que he exclòs de la llista d'espècies aquelles que han estat trobades en els alluvions de l'Ebre, per considerar que poden haver procedit d'altres regions de la península Ibèrica.

CATALEG FAUNÍSTIC

Classe *GASTROPODA*

Subclasse *PROSOBRANCHIA*

Família *NERITIDAE*

- 1) *Theodoxus (Theodoxus) fluviatilis* (Linné, 1758)

Família *CYCLOPHORIDAE*

- 2) *Cochlostoma (Obscurella) martorelli* (Bourguignat, 1880)
- 3) *Cochlostoma (Obscurella) esseranium* (Fagot, 1887-88)
- (—) *Cochlostoma (Obscurella) esseranium* f. *alopioides* (Fagot, 1905)
- 4) *Cochlostoma (Obscurella) montsiccianum* (Bofill, 1890)
- 5) *Cochlostoma (Auritus) fontqueri* (Haas, 1924)

Família *VALVATIDAE*

- 6) *Valvata (Valvata) cristata* (Müller, 1774)
- 7) *Valvata (Cincinna) piscinalis* (Müller, 1774)

- A-8) *Valvata (Atropidina) pulchella* Studer, 1820

Família *POMATIASIDAE*

- 9) *Pomatias elegans* (Müller, 1774)

Família *ACICULIDAE*

- 10) *Acicula (Platyla) dupuyii* (Paladilhe, 1868)
- 11) *Acicula (Platyla) cryptomena* (Folin & Bérillon, 1877)

Família *HYDROBIIDAE*

- 12) *Hydrobia (Paludestrina) acuta* (Draparnaud, 1805)
- (—) *Hydrobia (Paludestrina) acuta* f. *procerula* (Paladilhe, 1869)

Subfamília *LITTORIDININAE*

- 13) *Potamopyrgus jenkinsi* (Smith, 1889)
- (—) *Potamopyrgus jenkinsi* v. *carinatus* (Marshall, 1889)

Subfamília *SADLERIANINAE*

- 14) *Belgrandia marginata* (Michaud, 1835)
- 15) *Belgrandia simoniana* (Charpentier, 1848)

Subfamília *PSEUDHORATIINAE*

- 16) *Hauffenia (Neohoratia) lagari* (Altimira, 1960)

Família *MOITESSIERIDAE*

- 17) *Moitessieria rollandiana* (Bourguignat, 1863)
- 18) *Moitessieria ollerii* Altimira, 1960

Família *BYTHINELLIDAE*

- 19) *Bythinella reyniessi* (Dupuy, 1850)
- (—) *Bythinella reyniessi andorrensis* (Paladilhe, 1875)
- 20) *Bythinella persuturata* (Bofill, 1921)
- 21) *Bythinella batalleri* Bofill, 1925
- 22) *Bythinella perilongata* Altimira, 1959
- 23) *Bythinella ateni* (Boeters, 1969)*
- 24) *Bythinella fernandezi* Bech, 1979
- 25) *Bythinella alonsoae* Bech, 1979
- 26) *Bythinella espanoli* Bech, 1979

* A *Limnofauna Europaea* aquesta espècie es troba situada sota la subfamília *Pseudohoratiinae*. Creiem que aquesta posició sistemàtica es errònia, ja que la seva semblança amb les *Bythinella* (= *Microna*) és absoluta.

- Família *BITHYNIDAE*
 27) *Bithynia (Bithynia) tentaculata* (Linné, 1758)
 28) *Bithynia (Bithynia) similis* (Draparnaud, 1805)
 29) *Bithynia (Bithynia) similis globulus* (Bofill, 1915)
 B-30) *Bithynia (Bithynia) leachi* (Sheppard, 1823)
- Família *MELANIIDAE*
 31) *Melanopsis dufourii* (Férussac, 1823)
- Subclasse *PULMONATA*
- Família *ELLOBIIDAE*
 32) *Carychium minimum* (Müller, 1774)
 33) *Carychium* c.f. *tridentatum* Risso, 1826
- Família *PHYSIDAE*
 34) *Aplexa hypnorum* (Linné, 1758)
 35) *Physa acuta* Draparnaud, 1805
- Família *LYMNAEIDAE*
 36) *Lymnaea (Lymnaea) stagnalis* Linné, 1758
 37) *Lymnaea (Galba) truncatula* (Müller, 1774)
 (—) *Lymnaea (Galba) truncatula* f. *ventricosa* (Moquin-Tandon, 1855)
 38) *Lymnaea (Galba) palustris* (Müller, 1774)
 (—) *Lymnaea (Galba) palustris* v. *corviformis* (Bourguignat, 1893)
 39) *Lymnaea (Radix) auricularia* (Linné, 1758)
 (—) *Lymnaea (Radix) auricularia* f. *martorelli* Bourguignat, 1870
 40) *Lymnaea (Radix) peregra* (Müller, 1774)
 (—) *Lymnaea (Radix) peregra* v. *lagotis* Scharanck, 1803
 41) *Lymnaea (Radix) peregra ovata* (Draparnaud, 1805)
 (—) *Lymnaea (Radix) peregra ovata* f. *glacialis* (Dupuy, 1849)
- Família *PLANORBIDAE*
 42) *Bulinus contortus* (Michaud, 1829)
 43) *Planorbis (Planorbis) planorbis* (Linné, 1758)
 44) *Planorbis (Planorbis) carinatus* (Müller, 1774)
 45) *Anisus (Anisus) spirorbis* (Linné, 1758)
- 46) *Anisus (Anisus) leucostomus* (Millet, 1813)
 47) *Gyraulus (Gyraulus) albus* Müller, 1774
 48) *Gyraulus (Gyraulus) laevis* Alder, 1837
 49) *Gyraulus (Armiger) crista* Linné, 1758
 (—) *Gyraulus (Armiger) crista spinulosus* (Clessin, 1873)
 50) *Segmentina (Hippeutis) complanatus* (Linné, 1758)
 51) *Segmentina (Segmentina) nitida* (Müller, 1774)
- Família *ANCYLIDAE*
 52) *Ancylus fluviatilis* (Müller, 1774)
 53) *Ferrisia (Pettancylus) wautieri* (Mirolli, 1960)
- Família *ACROLOXIDAE*
 54) *Acroloxus lacustris* (Linné, 1758)
- Família *SUCCINEIDAE*
 55) *Succinea (Succinea) putris* (Linné, 1758)
 C-56) *Succinea (Succinea) arenaria* (Bouchard-Chantreaux, 1837)
 57) *Succinea (Succinella) oblonga* (Draparnaud, 1801)
 58) *Succinea (Oxyloma) elegans* (Risso, 1826)
 59) *Succinea (Oxyloma) pfeifferi* (Rossmässler, 1835)
- Família *CIONELLIDAE*
 60) *Cochlicopa lubrica* (Müller, 1774)
 61) *Cochlicopa lubricella* (Porro, 1837)
 62) *Gomphroa boissii* (Dupuy, 1850)
- Família *PYRAMIDULIDAE*
 63) *Pyramidula rubestris* (Draparnaud, 1789)
- Família *VERTIGINIDAE*
 64) *Columella edentula* (Draparnaud, 1805)
 65) *Truncatellina cylindrica* (Férussac, 1821)
 66) *Truncatellina rivieriana* (Benson, 1854)
 67) *Truncatellina doumeti* (Letorneux-Bourguignat, 1887)
 68) *Vertigo (Vertigo) pygmaea* (Draparnaud, 1801)
 69) *Vertigo (Vertigo) antivertigo* (Draparnaud, 1801)

- 70) *Vertigo (Vertigo) substriata*
(Jeffreys, 1833)
71) *Vertigo (Vertigo) moulinsiana*
(Dupuy, 1849)
72) *Vertigo (Vertilla) pusilla*
(Müller, 1774)
73) *Vertigo (Vertilla) angustior*
(Jeffreys, 1830)

Família PUPILLIDAE

- 74) *Pupilla muscorum muscorum*
(Linné, 1758)
75) *Pupilla triplicata* (Studer, 1820)
76) *Pupilla bigranata*
(Rossmässler, 1839)
77) *Lauria cylindracea*
(Da Costa, 1778)

Subfamília ORCULININAE

- 78) *Sphyradium doliolum klemmi*
Altimira, 1959

Subfamília CHONDRININAE

- 79) *Solatopupa similis*
(Bruguière, 1792)
80) *Granopupa granum*
(Draparnaud, 1801)
81) *Granaria braunii*
(Rossmässler, 1842)
82) *Abida secale secale*
(Draparnaud, 1801)
83) *Abida secale affinis*
(Rossmässler, 1839)
84) *Abida secale andorrensis*
(Bourguignat, 1863)
85) *Abida secale bofilli* (Fagot, 1884)
86) *Abida secale lilietensis*
(Bofill, 1886)
87) *Abida secale cadica*
(Westerlund, 1902)
88) *Abida secale brauniopsis*
Altimira, 1963
89) *Abida secale elegantissima*
Gittenberger, 1973
90) *Abida secale cadiensis*
Gittenberger, 1973
91) *Abida secale brongersmai*
Gittenberger, 1973
92) *Abida cylindrica* (Michaud, 1829)
93) *Abida pyrenaearia pyrenaearia*
(Michaud, 1831)
94) *Abida partioti* (Saint-Simon, 1848)
95) *Abida bigerrensis*
(Moquin-Tandon, 1848)
96) *Abida occidentalis* (Fagot, 1888)
97) *Abida polyodon*
(Draparnaud, 1801)

- (—) *Abida polyodon v. ventricosa*
Locard, 1881
(—) *Abida polyodon f. lopezi*
Bech, 1973
98) *Chondrina avenacea avenacea*
(Bruguière, 1792)
99) *Chondrina bigorriensis*
(Des Moulins, 1835)
100) *Chondrina tenuimarginata*
(Des Moulins, 1835)
(—) *Chondrina tenuimarginata*
f. gigantea (Rossmässler, 1859)
(—) *Chondrina tenuimarginata*
f. microchilus (Bofill, 1909)
101) *Chondrina farinesii farinesii*
(Des Moulins, 1835)
102) *Chondrina farinesii sexplicata*
(Bofill, 1886)
103) *Chondrina arigonis*
(Rossmässler, 1859)
104) *Chondrina ascendens*
(Westerlund, 1878)
105) *Chondrina altimirai*
Gittenberger, 1973

Família VALLONIIDAE

- 106) *Vallonia pulchella* (Müller, 1774)
107) *Vallonia costata* (Müller, 1774)
108) *Vallonia enniensis* (Gredler, 1856)
109) *Vallonia excentrica* (Sterki, 1893)
110) *Acanthinula aculeata*
(Müller, 1774)

Família ENIDAE

- 111) *Jaminia (Jaminia) quadridens*
(Müller, 1774)
112) *Ena (Ena) obscura* (Müller, 1774)
113) *Zebrina (Zebrina) detrita*
(Müller, 1774)

Família CLAUSILIIDAE

- 114) *Balea perversa* (Linné, 1758)
115) *Papillifera bidens* (Linné, 1758)
116) *Cochlodina laminata*
(Montagu, 1803)
117) *Clausilia dubia* Draparnaud, 1805
118) *Clausilia abietina* Dupuy, 1850
D-119) *Clausilia nana* Küster, 1850
120) *Clausilia bidentata pyrenaica*
(Charpentier, 1852)
121) *Clausilia bidentata penchinati*
(Bourguignat, 1876)
122) *Clausilia bidentata oreina*
(Käufel, 1929)
123) *Iphigena ventricosa*
(Draparnaud, 1805)
124) *Iphigena (Plicaphora) rolphii*
Turton, 1821

- 125) *Iphigena plicatula convallicola* (Westerlund, 1884)
- 126) *Laminifera (Bofilliella) subarcuata* (Bofill, 1897)
- Família *SUBULINIDAE*
- 127) *Rumina decollata* (Linné, 1758)
- Família *FERUSSACIDAE*
- 128) *Caecilioides (Caecilioides) acicula* (Müller, 1774)
- 129) *Ferussacia (Ferussacia) folliculus* (Gronovius, 1781)
- (—) *Ferussacia (Ferussacia) folliculus v. vescoi* (Bourguignat, 1856)
- 130) *Ferussacia (Ferussacia) disparata* (Westerlund, 1891)
- Família *PUNCTIDAE*
- 131) *Punctum pygmaeum* (Draparnaud, 1801)
- Família *DISCIDAE*
- 132) *Discus rotundatus* (Müller, 1774)
- 133) *Discus ruderatus* (Studer, 1820)
- Subfamília *HELICODISCINAE*
- 134) *Helicodiscus (Hebetodiscus) singleyanus inermis* (Baker, 1929)
- Família *PLEURODISCIDAE*
- 135) *Pleuropunctum micropleuros* (Paget, 1854)
- Família *ZONITIDAE*
- 136) *Vitrea crystallina* (Müller, 1774)
- 137) *Vitrea contracta* (Westerlund, 1873)
- 138) *Vitrea narbonensis* (Clessin, 1877)
- 139) *Nesovitrea hammonis* (Ström, 1765)
- 140) *Aegopinella cf. nitens* (Gmelin, 1789)
- 141) *Aegopinella epipedostoma* (Fagot, 1789)? *
- 142) *Aegopinella nitidula* (Draparnaud, 1805)
- 143) *Aegopinella pura* (Alder, 1830)
- 144) *Aegopinella minor* (Stabile, 1864)
- 145) *Aegopinella cyclotus* (Bofill, 1909)
- 146) *Oxychilus (Oxychilus) cellarius* (Müller, 1774)
- (—) *Oxychilus (Oxychilus) cellarius f. navarricus* (Bourguignat, 1870)
- (—) *Oxychilus (Oxychilus) cellarius montsicci* (Bofill, 1909)
- 147) *Oxychilus (Oxychilus) draparnaudi* (Beck, 1837)
- 148) *Oxychilus (Oxychilus) hydatinus* (Rossmässler, 1838)
- E-149) *Oxychilus (Ortizius) alliarius* (Miller, 1822)
- 150) *Oxychilus (Ortizius) courquini* (Bourguignat, 1870)
- 151) *Oxychilus (Ortizius) mercadali* Gasull, 1968
- 152) *Oxychilus (Morlina) glaber harlei* (Fagot, 1884)
- 153) *Zonitoides (Zonitoides) nitidus* (Müller, 1774)
- 154) *Zonitoides (Zonitoides) jaccetanicus* (Bourguignat, 1870)
- Família *VITRINIDAE*
- 155) *Vitrina pellucida* (Müller, 1774)
- 156) *Vitrina (Phenacolimax) major* (Férussac, 1807)
- 157) *Vitrina (Oligolimax) servainianus* Saint-Simon, 1870
- 158) *Semilimax pyrenaicus* (Férussac, 1821)
- Família *ARIONIDAE*
- 159) *Arion (Arion) ater* Linné, 1758
- 160) *Arion (Arion) rufus* (Linné, 1758)
- 161) *Arion (Mesarion) subfuscus* (Draparnaud, 1805)
- F-162) *Arion (Mesarion) flavus* Nilsson, 1822
- 163) *Arion (Kobeltia) hortensis* (Férussac, 1819)
- 164) *Arion (Microarion) intermedius* (Normand, 1852)
- Família *TESTACELLIDAE*
- 165) *Testacella haliotidea* (Draparnaud, 1801)
- 166) *Testacella scutulum* Sowerby, 1823
- Família *LIMACIDAE*
- 167) *Limax (Limax) maximus* Linné, 1758
- 168) *Limax (Limax) ater* Razoumowsky, 1789
- 169) *Limax (Limax) cinereoniger* Wolf, 1803
- 170) *Lehmannia (Limacus) flavus* Linné, 1758

* Segons RIEDEL & VILELLA (1968) possiblement *A. epipedostoma* sigui sinònim d'*A. nitens cyclotus* (BOFILL, 1909).

- 171) *Lehmannia (Lehmannia) marginata* (Müller, 1774)
- 172) *Lehmannia (Lehmannia) valentina* (Férussac, 1823)
- 173) *Deroceras agreste* (Linné, 1758)
- 174) *Deroceras reticulatum* (Müller, 1774)
- 175) *Deroceras laeve* (Müller, 1774)
- 176) *Deroceras altimirai* Regteren-Altena, 1969
- 177) *Deroceras tarracense* Regteren-Altena, 1969
- Família *MILACIDAE*
- 178) *Milax (Milax) gagates* Draparnaud, 1801
- G-179) *Milax (Milax) marginatus* Draparnaud, 1805
- 180) *Milax (Milax) sowerbyi* (Férussac, 1823)
- 181) *Milax (Milax) insularis* (Lesson & Pollonera, 1882)
- Família *HELICARIONIDAE*
- 182) *Euconolus fulvus* (Müller, 1775)
- Família *SPHINCTEROCHELIDAE*
- 183) *Sphincterochila (Albea) candidissima* (Draparnaud, 1801)
- Família *HELICIDAE*
- Subfamília *HELICELLINAE*
- 184) *Helicella (Helicella) itala* Linné, 1758
- 185) *Helicella (Helicella) apicina* (Lamarck, 1823)
- 186) *Cernuella (Xeromagna) arigonis* (Rossmässler, 1854)
- 187) *Candidula (Candidula) camporrobensis* Siro de Fez, 1944
- 188) *Cochlicella barbara* (Linné, 1758)
- 189) *Cochlicella acuta* (Müller, 1775)
- 190) *Cochlicella conoidea* (Draparnaud, 1801)
- 191) *Monacha (Monacha) carthusiana* (Müller, 1774)
- 192) *Cernuella (Cernuella) virgata* (Da Costa, 1778)
- H-193) *Cernuella (Xerocincta) neglecta* Draparnaud, 1805
- 194) *Cernuella (Microxeromagna) vestita* (Rambur, 1868)
- 195) *Trochoidea (Trochoidea) trochoides* (Poiret, 1789)
- 196) *Trochoidea (Trochoidea) elegans* (Draparnaud, 1801)
- 197) *Trochoidea (Trochoidea) pyramidata* (Draparnaud, 1805)
- 198) *Xeroplexa murcica murcica* (Guirao & Schmidt, 1855)
- 199) *Xeroplexa murcica grata* (Haas, 1924)
- 200) *Xeroplexa barcinensis* (Bourguignat, 1868)
- 201) *Xeroplexa barcinensis pallaresica* (Fagot, 1886)
- 202) *Xeroplexa betulonensis* (Bofill, 1879)
- 203) *Xeroplexa monistrolensis* (Fagot, 1884)
- (—) *Xeroplexa monistrolensis penchinati* (Bourguignat, 1868)
- 204) *Xeroplexa ripacurcica ripacurcica* Bofill, 1890
- 205) *Xeroplexa ripacurcica montsicciana* Bofill, 1890
- 206) *Xeroplexa ribasica* Fagot, 1892
- 207) *Xeroplexa montserratensis* Bofill, 1920
- 208) *Xeroplexa arturi* (Haas, 1924)
- 209) *Xerotricha (Xerotricha) conspurcata* (Draparnaud, 1801)
- 210) *Xerotricha (Castellana) huidobroi* (Azpeitia, 1926)
- 211) *Xerotricha (Castellana) parabarcinensis* (Zárate, 1946)
- Subfamília *HYGROMIINAE*
- 212) *Trichia hispida* Linné, 1758
- I-213) *Trichia sericea* (Draparnaud, 1801)
- 214) *Trichia (Montserratina) martorelli* (Bourguignat, 1870)
- 215) *Trichia (Montserratina) bofilli* (Fagot, 1884)
- 216) *Ciliella ciliata* (Studer, 1820)
- 217) *Pyrenaearia carascalensis carascalensis* (Férussac, 1821)
- 218) *Pyrenaearia carascalensis carascalopsis* Fagot, 1884
- 219) *Pyrenaearia carascalensis esserana* Bourguignat, 1887
- 220) *Pyrenaearia organiaca* (Fagot, 1905)
- 221) *Pyrenaearia molae* Haas, 1924
- 222) *Pyrenaearia parva* (Zárate, 1956)
- 223) *Hygromia cinctella* (Draparnaud, 1801)
- 224) *Hygromia limbata* (Draparnaud, 1805)
- 225) *Euomphalia strigella* (Draparnaud, 1801)
- Subfamília *HELICODONTINAE*
- 226) *Helicodonta obvoluta* (Müller, 1774)

- 227) *Caracollina lenticula* (Férussac, 1822)
- 228) *Mastigophallus rangianus* (Férussac, 1830)
- 229) *Atena quadrasi* (Hidalgo, 1885)
- 230) *Oestophora (Suboestophora) tarraconensis* (Aguilar-Amat) Altimira, 1960
- Família *ELONIDAE*
- 231) *Elona (Elona) pyrenaica* (Draparnaud, 1805)
- Subfamília *HELICIGONINAE*
- 232) *Helicigona lapicida* (Linné, 1758)
- 233) *Helicigona lapicida andorrica* (Bourguignat, 1876)
- 234) *Helicigona (Chilostoma) desmoulini desmoulini* (Farines, 1834)
- 235) *Helicigona (Chilostoma) desmoulini acrotricha* (Fischer, 1877)
- 236) *Helicigona (Chilostoma) desmoulini bechii* Altimira, 1959
- 237) *Helicigona (Chilostoma) squammatina* (Férussac, 1822)
- 238) *Arianta (Arianta) xatarti* (Farines, 1834)
- Subfamília *HELICININAE*
- 239) *Euparypha pisana* (Müller, 1774)
- 240) *Eobania vermiculata* (Müller, 1774)
- 241) *Iberus (Marmoratus) alvaradoi* G. San Nicolás, 1957
- 242) *Iberellus companyonii* (Aleron, 1837)
- 243) *Pseudotachea splendida* (Draparnaud, 1801)
- 244) *Pseudotachea* cf. *cossoni* (Letorneux, 1877)
- 245) *Otala (Otala) punctata* (Müller, 1774)
- 246) *Cepaea nemoralis* (Linné, 1758)
- 247) *Cepaea hortensis* (Müller, 1774)
- 248) *Helix (Cryptomphalus) aspersus* (Müller, 1774)
- Classe *BIVALVIA*
- Família *UNIONIDAE*
- Subfamília *MARGARITIFERINAE*
- 249) *Margaritifera (Pseudunio) auricularia* (Splenger, 1792)
- Subfamília *ANODONTINAE*
- 250) *Anodonta (Anodonta) cygnea* (Linné, 1758)
- Subfamília *AMBLEMINEAE*
- 251) *Potomida littoralis* (Lamarck, 1801)
- Subfamília *UNIONINAE*
- 252) *Unio mancus* Lamarck, 1819
- Família *SPHAERIIDAE*
- 253) *Sphaerium (Sphaerium) corneum* (Linné, 1758)
- 254) *Sphaerium (Musculium) lacustre* (Müller, 1774)
- 255) *Pisidium (Pisidium) amnicum* (Müller, 1774)
- 256) *Pisidium (Cyclodina) casertanum* (Poli, 1791)
- 257) *Pisidium (Cyclodina) obtusale* (Lamarck, 1818)
- J-258) *Pisidium (Cyclodina) henslowianum* (Sheppard, 1825)
- 259) *Pisidium (Cyclodina) nytidum* (Jenyns, 1832)
- 260) *Pisidium (Cyclodina) milium* (Held, 1836)
- 261) *Pisidium (Cyclodina) personatum* (Malm, 1855)
- 262) *Pisidium (Cyclodina) subtruncatum* (Malm, 1855)
- 263) *Pisidium (Cyclodina) hibernicum* (Westerlund, 1894)

Llista sinòptica de combinacions denticulars observades en algunes espècies catalanes, i llurs corresponents noms sinònims

- Vertigo (Vertigo) pygmaea* (Draparnaud, 1801)
- 1) 1-1-2 = *quadridens* Westerlund
- 2) 1-1-3 = (típica)
- 2a) 1-1-3 = (varietat) (= *graellsiana* Servain)
- 3) 1-1-4 = *sexplicata* Locard
- 4) 1-1-5
- 5) 1-2-4

Pupilla muscorum muscorum (Linné, 1758)

- 1) 1-0-0 = *unidentata* Pf. (= *marginata* Drap. = *saliniensis* Bgt.)
- 2) 1-0-1 = *masclaryana* Pal. (= *masclaryana* Locard)
- 3) 1-1-0
- 4) 1-1-1 = *tridentata* (Jeffreys) (= *glis* Westerlund)
- 5) 1-1-2 = *luxurata* Altimira
- 6) 1-1-2 = (disposició denticular palatal diferent a *luxurata*)

Chondrina avenacea avenacea (Bruguière, 1792)

- 1) 2-2-3 = (típica)
- 2) 2-2-4 = *duplicata* Küster
- 3) 2-2-5
- 4) 2-3-2 = *avenacea* (Bruguière)
- 5) 3-2-4

Chondrina farinesii sexplicata (Bofill, 1888)

- 1) 1-0-1
- 2) 1-1-2 = *aguilari* Altimira
- 3) 1-1-3
- 4) 1-2-2
- 5) 2-1-1 = *agerensis* Altimira
- 6) 2-1-2 = *bofilliana* Altimira
- 7) 2-1-3
- 8) 2-2-1 = *montsicciana* Altimira
- 9) 2-2-2 = (típica) (= *pulchella* Bofill)
- 10) 2-2-3

Chondrina farinesii farinesii (Des Moulins, 1835)

- 1) 0-0-0 = (típica) (= *toscaris* Altimira)
- 2) 0-0-1
- 3) 0-0-2
- 4) 0-0-3
- 5) 0-0-4
- 6) 0-1-0 = *microdon* (Westerlund) (= *alfarae* Altimira)
- 7) 0-1-2
- 8) 0-2-0
- 9) 0-2-2
- 10) 1-0-0 = *dentiens* (Moquin-Tandon) (= *unidentata* Altimira)
- 11) 1-0-2
- 12) 1-1-0 = *biplicata* (Bgt.) (= *jumillensis* v. *ascendens* West. = *guiraones* Pilsbry = *bidens* Altimira)
- 13) 1-1-1
- 14) 1-1-2 = *solei* Altimira
- 15) 1-1-3
- 16) 1-2-0 = *ignota* Fagot (= *jumillensis* Pfeiffer)
- 17) 1-2-1
- 18) 2-0-0
- 19) 2-0-1
- 20) 2-0-2
- 21) 2-1-0 = *jumillensis* (Bofill) (= *longini* Fagot) (= *tarraconensis* Fagot) (= *españolii* Altimira)
- 22) 2-1-1 = *massotiana* (Bourguignat) (= *nosae* Altimira)
- 23) 2-1-2 = *penchinatiana* (Bourguignat) (= *cornudellae* Altimira)
- 24) 2-1-3
- 25) 2-2-0 = *penchinatiana* v. *confusa* (West.) (= *brandti* Altimira)
- 26) 2-2-1 = *klemmi* Altimira
- 27) 2-2-2 = *ilerdensis* (Fagot) (= *sexplicata* v. *minor* Bofill) (= *dertosensis* Bofill)

- 28) 2-2-3 = *avenacea* (Bruguère) (= *aureacensis* Locard) (= *domicella* Westlund) (= *dertosensis* Boffill)
- 29) 2-2-4
- 30) 2-3-2
- 31) 3-1-0
- 32) 3-2-2 = *triplicata* Altimira

Relació d'espècies subfòssils esmentades per HAAS (1929) i que no han estat trobades en estat vivent a Catalunya

Pomatias sulcatus (Draparnaud, 1805)
Planorbis corneus (Linné, 1758) *
Planorbis (Bathymorphalus) contortus (Linné, 1758)
Orcula dolium v. *plagiostoma* (Braun, 1758)

Llista d'espècies de les quals HAAS (1929) dona com a possible la seva existència a Catalunya

Pupula pvrenaica (Folin & Bérillon, 1877)
Pleuroacme (Renea) moutoni (Dupuy, 1849)
Planorbis dufourei Graells, 1846
Arion (Carinarion) circumscriptus (Johnston, 1828)
Punctum massoti (Bourguignat, 1863)
Azeca menkeana goodalli (Férussac, 1821)

Llista d'espècies que han vist modificats d'una manera substancial llurs noms específics

Nomenclatura antiga	Nomenclatura actual
<i>Hippeutis fontanus</i>	= <i>Segmentina (Hippeutis) complanatus</i>
<i>Abida affinis montsiciana</i>	= <i>Abida secale liliensis</i>
<i>Abida affinis catalonica</i>	= <i>Abida secale affinis</i>
<i>Ch. dertosensis</i> (sp. confusa)	= <i>Chondrina avenacea avenacea</i>
<i>Ch. avenacea jumillensis</i>	= <i>Ch. farinesii farinesii</i>
<i>Ch. avenacea pulchella</i>	= <i>Ch. farinesii sexplicata</i>
<i>Ch. aragonica</i>	= <i>Ch. ascendens</i>
<i>Vitrea diaphana</i>	= <i>Vitrea narbonensis</i>
<i>V. (Mediterranea) pseudohydatina</i>	= <i>Oxychilus (Oxychilus) hydatinus</i>
<i>Polita (Retinella) radiatula</i>	= <i>Nesovitrea hammonis</i>
<i>Polita (Polita) lucida</i>	= <i>Oxychilus (Oxychilus) draparnaudi</i>
<i>Arion empiricorum</i>	= <i>Arion rufus</i>
<i>Limax albipes</i>	= <i>Limax ater</i>
<i>Cochlicella ventricosa</i>	= <i>Cochlicella barbara</i>
<i>Helicella (Cernuella) variabilis</i>	= <i>Cernuella (Cernuella) virgata</i>
<i>Helicella (Trochoidea) conica</i>	= <i>Trochoidea (Trochoidea) trochoides</i>
<i>H. (Micr.) stolismena</i> (sp. confusa)	= <i>Cernuella (Microxeromagna) vestita</i>
<i>Oestophora lusitanica</i> (sp. confusa)	= <i>O. (Suboestophora) tarraconensis</i>
<i>Iberus alonensis</i>	= <i>Iberus (Marmoratus) alvaradoi</i>

* En referir-se a aquesta espècie, HAAS (1929) assenyala que tal vegada hagi estat confosa amb *Coretus cornu* (Brongniart), del terciari miocènic.

Espècies l'existència de les quals caldria ésser comprovada

- A-8) Trobada a la desembocadura del Besòs (Barcelona) i a la regió d'Olot (Girona).
- B-30) Coneguda solament de la desembocadura de l'Ebre (Amposta i Sant Carles de la Ràpita) a la província de Tarragona.
- C-56) Espècie característica d'Europa occidental i central, no observada a la vessant sud del Pirineu; la seva presència a Catalunya es limita, segons HAAS (1929), a la vall d'Aran (Lleida).
- D-119) Assenyalada solament d'Olot (Girona).
- E-149) Assenyalada de la Cova Santa en el massís del Montsant (Tarragona) damunt de restes de conquilles en estat precari.
- F-162) Assenyalada d'algunes localitats de la província de Girona (Ripoll, vall de Ribes, Olot); segons HAAS (1929), cal una comprovació d'aquestes citacions.
- G-179) Assenyalada per Graells a Catalunya en general, i a Sant Julià de Cabrera (Barcelona) per Torres Mínguez. Segons HAAS (1929), la comprovació exacta queda reservada a l'estudi anatòmic. Més endavant assenyala aquest autor, que per raons zoogeogràfiques, no és improbable l'existència a Catalunya de *Milax marginatus*, espècie d'Europa central i occidental.
- H-193) Segons HAAS (1929), aquesta espècie ha estat quelcom descuidada pels naturalistes i generalment confosa amb *H. itala*; per aquesta raó no totes les citacions relatives a *H. neglecta* hi corresponen. Les localitats catalanes comprovades per aquest autor són Flix, Benifallet i Sant Pau de la Figuera (al peu del Montsant), totes situades a la província de Tarragona, on no s'ha trobat *Helicella itala*. La citació d'*H. neglecta* a l'Artesa de Segre (Lleida), queda sense comprovar i és dubtosa segons refereix l'esmentat autor. Per tot això, valdria la pena d'ésser comprovades totes les citacions relatives a aquesta espècie.
- I-213) HAAS (1929), diu que es troba a la

vall d'Aran (Lleida) però sense precisar la localitat exacta.

- J-258) Assenyalada una vegada per Chía de Siurana (Girona), sense que aquesta localitat catalana hagi estat refermada en ulteriors investigacions.

AGRAÏMENTS

Als doctors Miguel Ibáñez i M.ª Rosario Alonso de la Facultat de Ciències de la Universitat de Granada, per la seva desinteressada ajuda en tots els contactes mantinguts amb ells, així com per haver-me proporcionat algunes dades que figuren en aquest treball.

El meu agraïment especial a l'amic doctor Antoni Serra del Departament de Zoologia de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona, per l'interès demostrat a fi que fos publicat aquest treball.

Finalment a tots aquells que aquí no és possible citar, els quals d'una manera o d'una altra contribuïren amb el seu alè i estímulo o amb la seva col·laboració que aquest treball fos una realitat, els expreso el meu profund agraïment.

APÈNDIX

És possible que en el temps transcorregut des del començament de l'elaboració d'aquest treball fins a la seva publicació efectiva, s'hagin produït alguns canvis taxonòmics en les espècies, com a conseqüència, bé de l'inexorable avenç del coneixement o per necessitats derivades d'una major concreció en llur denominació.

En ambdós casos, em remeto a la introducció d'aquest treball i a la data de la seva redacció.

BIBLIOGRAFIA

- ADAM, W. 1960. Faune de Belgique. Mollusques terrestres et dulcicoles. *Inst. R. Scienc. Nat. Belgique*, (1): 1-402.
- AGUILAR-AMAT, J. B. D'. 1932. Catàleg dels Pupillidae. *Treb. Mus. Cienc. Nat.*, 10 (4): 1-50.
- AGUILAR-AMAT, J. B. D'. 1935. Observacions malacològiques, 24. Segona troballa a Catalunya de *Oestophora lusitanica*, Pfr. *Butll. Inst. Cat. d'Hist. Nat.*, 35 (4): 258.

- ALTABA, C. R. 1980. Introducció a l'estudi dels moluscs dels aiguamolls de l'Alt Empordà. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 45 (Sec. Zool., 3): 31-36.
- ALTABA, C. R. 1982 (inèdit). Les Nàiades (Mollusca Bivalvia: Unionacea) de Catalunya. Identificació i distribució geogràfica. *Premi per Estudiants de la Inst. Cat. Hist. Nat.*: 1-91.
- ALTIMIRA, C. 1959. Contribució al conecimiento de la fauna malacològica de la provincia de Tarragona. *Misc. Zool.*, 1 (2): 89-95.
- ALTIMIRA, C. 1960. Notas malacològicas. Contribució al conecimiento de los moluscos terrestres y de agua dulce de Cataluña. *Misc. Zool.*, 2 (3): 1-8.
- ALTIMIRA, C. 1961. Notas malacològicas. Contribució al conecimiento de la fauna malacològica terrestre y de agua dulce de Tarragona. *Misc. Zool.*, 1 (4): 19-28.
- ALTIMIRA, C. 1963. Notas malacològicas. (Con datos anatómicos del Dr. Adolfo Ortiz de Zárate). *Misc. Zool.*, 1 (5): 15-26.
- ALTIMIRA, C. 1965. Notas malacològicas (1) Moluscos interesantes del Parque Nacional de Aigües Tortes. *Misc. Zool.*, 2 (1): 19-21.
- ALTIMIRA, C. 1965 a. Notas malacològicas (3) Datos sobre tres moluscos de la familia *Clausiliidae* en Cataluña y Aragón. *Misc. Zool.*, 2 (1): 22.
- ALTIMIRA, C. 1967. Notas malacològicas (4) Contribució al conecimiento de *Chondrina pulchella* (Bofill). *Misc. Zool.*, 2 (2): 23-26.
- ALTIMIRA, C. 1967 a. Notas malacològicas (6) Datos sobre distribució geogràfica de tres moluscos en Cataluña. *Misc. Zool.*, 2 (2): 27.
- ALTIMIRA, C. 1968. Contribució al conecimiento de la fauna malacològica terrestre y de agua dulce de Gerona. *Misc. Zool.*, 2 (3): 1-11.
- ALTIMIRA, C. 1968. Moluscos terrestres de las islas Medas. *Publ. Centro Pir. Biol. Exper.*, 2: 149-151.
- ALTIMIRA, C. 1969. Notas malacològicas. VIII. Moluscos del Delta del Llobregat. *Publ. Inst. Biol. Apl.*, 46: 91-105.
- ALTIMIRA, C. 1969 a. Notas malacològicas. IX. Nuevas aportaciones y datos a la fauna malacològica catalana. *Publ. Inst. Biol. Apl.*, 46: 105-106.
- ALTIMIRA, C. 1970. Notas malacològicas. 12. Presencia de *Anodonta anatina* (Linné) en Cataluña. *Misc. Zool.*, 2 (5): 7.
- ALTIMIRA, C. 1970. Moluscos y conchas recogidas en cavidades subterráneas. *Speleon*, 17: 67-75.
- ALTIMIRA, C. 1971. Notas malacològicas (13) Contribució al conecimiento de la fauna malacològica terrestre y de agua dulce de Cataluña. *Misc. Zool.*, 3 (1): 7-10.
- APARICIO, M. T. & RAMÓS, M. A. 1982. Sobre la validez taxonómica de *Euomphalia rusinica* (Bourguignat, 1882) (Gastropoda, Helicidae) *Iberus*, 2: 41-55.
- AZPEITIA, F. 1933. Conchas bivalvas de agua dulce de España y Portugal. *Inst. Geol. Min. de España*, (1-2).
- BECH, M. 1971. Contribució al conecimiento de la fauna malacològica del Valle del Flamisell y del Montsec d'Ager. *Misc. Zool.*, 3 (1): 11-19.
- BECH, M. 1973. Contribució al conecimiento de la fauna malacològica terrestre y de agua dulce de Cataluña. *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 71: 223-233.
- BECH, M. 1974. 3. Monografía de la fauna malacològica terrestre y de agua dulce de Alamús (Lérida). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 72: 129-142.
- BECH, M. 1974 a. 4. Fàunula malacològica del cerro de La Seo de Lérida. *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 72: 142-144.
- BECH, M. 1978. Fàunula malacològica del «Congost» de Camporrells (prov. de Huesca). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 76: 209-217.
- BECH, M. 1978. Nueva cita de dispersión geogràfica de *Abida partioti* (Moquin-Tandon). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 76: 223-224.
- BECH, M. 1978. Presencia de *Trochoidea* (*Trochoidea*) *crenulata* (Müller) en el litoral catalán. *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 76: 225.
- BECH, M. 1979. Nuevas aportaciones al conecimiento de la fauna malacològica terrestre y de agua dulce de Cataluña. *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 77: 157-171.
- BECH, M. 1980. 9. Monografía de la fauna malacològica del «Pla de Begues» (Barcelona). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 78: 263-273.
- BECH, M. (en premsa). Segona senyalització a Catalunya de *Moitesseria rollandiana* Bourguignat, 1863 (Mollusca: Prosobranchia). *Misc. Zool.*
- BECH, M. (en premsa). Presència a Catalunya d'*Abida occidentalis* (Fagot, 1888) (Mollusca: Pulmonata, Chondrininae). *Misc. Zool.*
- BECH, M. & FERNÁNDEZ, G. 1980. 1. Monografía de la fauna malacològica terrestre y de agua dulce del «Pla de Manlleu» (provincia de Tarragona) 1.ª parte). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 78: 275-288.
- BECH, M. & FERNÁNDEZ, G. 1982. Moluscos terrestres i d'aigua dolça de Tona. *La Veu de Tona*, 30, 1-12.
- BECH, M. & FERNÁNDEZ, G. (en premsa). Nuevos datos de dispersión geogràfica de algunos moluscos terrestres y de agua dulce en Cataluña.
- BOGUÑA, E., ALTABA, C. R. & BECH, M. (en premsa). Sobre la presència a Catalunya del gènere *Ferrisia* (Gastropoda: Basommatophora).
- BOETERS, H. D. 1969. *Pseudoamnicola klemmi* n. sp. aus Südfrenkreich und *Microna ateni* n. sp. aus spanischen Pyrenäen. (Unbekannte westeuropäische Prosobranchia, 1). *Arch. Moll.*, 99 (1/2): 69-72.
- BOETTGER, C. R. 1951. Die Herkunft und Verwandtschaftsbeziehung der Wasserschnecke *Potamopyrgus jenkinsi* Smith, nebst einer Angabe über ihr Auftreten im Mittelmeergebiet. *Arch. Molluskenk.*, 80: 57-84.
- ESPAÑOL, J. 1967. Métodos para el estudio histológico de *Physa acuta* Drap. (Pulmonado Basommatóforo). *Misc. Zool.*, 2 (2): 13-15.
- FERNÁNDEZ, G. 1980. Contribució al conecimiento de la fauna malacològica del Collado del Collsabra (provincias de Barcelona y Gerona). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 78: 355-369.
- GARCÍA SAN NICOLÁS, E. 1957. Estudio sobre la biología, anatomía y la sistemática del género *Iberus* Montfort, 1810. *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat.*, 55: 1-196.
- GASULL, L. 1974. Una interesante localidad desaparecida de *Xerotracha* (*Castellana*) *parabarcinensis* Ortiz de Zárate, del llano de Barcelona. (Mollusc. Pulmon.). *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 19: 151-152.
- GERMAIN, L. 1930-31. *Mollusques terrestres et fluviatiles*. Paul Lechevalier. París.
- GITTENBERGER, E. 1968. Zur Systematik in der Gattung *Trissexodon* Pilsbry (*Helicidae*, *Helicodontinae*) gerechneten Arten. *Zoolgog. Mededelingen*, 43 (13): 165-172.
- GITTENBERGER, E. 1973. Beiträge zur Kenntnis der Pupillacea, 3: *Chondrininae*. *Zoologische Verhandelingen*, 127: 1-267.

- GITTENBERGER, E. 1979. On *Elona* (Pulmonata, *Elonidae* fam. nov.) *Malacologia*, 18: 139-145.
- GONZÁLEZ, G., PUIG, M. A., TORT, M. J. & PRAT, N. 1981. Distribución de *Potamopyrgus jenkinsi* Smith (Gastropoda, *Hydrobiidae*) en la cuenca de los ríos Besòs y Llobregat (NE-España). *Iberus*, 1: 61-66.
- HAAS, F. 1929. Fauna malacológica terrestre y de agua dulce de Cataluña. *Treb. Mus. Cienc. Nat. Barcelona*, 13: 1-491.
- IBÁÑEZ, M. & ALONSO, M. R. 1977. Geographical distribution of *Potamopyrgus jenkinsi* (Smith, 1889) (Prosobranchia: *Hydrobiidae*) in Spain. *Jour. Conch.*, 29: 141-146.
- KUIPER, J. G. J. 1961. Contribution à la connaissance des espèces du genre *Pisidium* vivant en Espagne. *Basteria*, 25 (4-5): 54-56.
- LOOSJES, F. E. & ALTIMIRA, C. 1970. Notes concernant *Laminifera (Bofilliella) subarcuata* (Bofill). *Basteria*, 34 (3-4): 55-57.
- ORTIZ DE ZÁRATE, A. 1946. Observaciones anatómicas y posición sistemática de varios helícidos españoles. II. (Moluscos recogidos en Cataluña). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 44: 337-356.
- ORTIZ DE ZÁRATE, A. 1956. Observaciones anatómicas y posición sistemática de varios helícidos españoles. Género *Pyrenaearia*. *Bol. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 54: 35-61.
- ORTIZ DE ZÁRATE, A. 1962. Observaciones anatómicas y posición sistemática de varios helícidos españoles. Género *Oestophora*. *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 60: 81-104.
- ORTIZ DE ZÁRATE, A. 1963. Observaciones anatómicas y posición sistemática de varios helícidos españoles. Anotaciones sobre las especies españolas del género *Helicella*, subgénero *Xeroplexa* (Monterosato) Hesse 1926. *Bol. Soc. Hist. Nat. Baleares*, 9: 93-100.
- PRIETO, C. E. 1980. *Los Helícidos del País Vasco. Recopilación bibliográfica y nuevos datos faunísticos*. Tesis de Licenciatura. Universidad del País Vasco.
- RAINER, K. & HARALD, K. 1978. Gastropoda. In: *Limnofauna Europaea*. J. Illies (ed.) Gustav Fischer Stuttgart: 118-134.
- RAINER, K. & HARALD, K. 1978b. Lamellibranchiata. In: *Limnofauna Europaea*. J. Illies (ed.) Gustav Fischer Stuttgart: 135-137.
- REGTEREN-ALTENA, C. O. 1969. Notes sur les limaces. 14. Sur trois espèces de *Deroceras* de la Catalogne dont deux nouvelles. *Jour. Conch.*, 107 (3): 101-103.
- RIEDEL, A. 1970. Beitrag zur Kenntnis der *Zonitidae* (Gastropoda) der französischen Pyrenäen. *Fragmenta Faunistica*, 15 (21).
- RIEDEL, A. 1972. Zur Kenntnis der *Zonitidae* (Gastropoda) Spaniens. *Ann. zool.*, 29: 115-145.
- RIEDEL, A. & VILELLA, M. 1968. Zur Kenntnis der *Zonitidae* (Gastropoda) Spaniens. *Misc. Zool.*, 2 (3): 11-15.
- SACCHI, C. F. 1956. Relazioni tra colori ed ambienti in popolazioni naturali spagnole di *Pseudotachea* (Styl. *Helicidae*). *Bollet. Zoologia*, 23 (2).
- SACCHI, C. F. 1957. Lineamenti biogeografici della Spagna mediterranea su basi malacofaunistiche. *Publ. Inst. Biol. Apl.*, 25: 5-48.
- VIDAL, M. 1950. Notas malacológicas. Sobre dos nuevas aberraciones de (*Cepea hortensis* L.) y (*Cepea nemoralis* L.). *Bol. R. Soc. Española Hist. Nat. (Biol.)*, 48: 163-165.
- VILELLA, M. 1963. Notas malacológicas. I. Contribución al conocimiento de *Pyrenaeria molae* Haas. *Misc. Zool.*, 1 (5): 27-32.
- VILELLA, M. 1965. Notas malacológicas. III. Fácula malacológica de Vall Ferrera. *Misc. Zool.*, 2 (1): 23-30.
- VILELLA, M. 1967. Notas malacológicas. IV. Nuevas citas de dispersión. *Misc. Zool.*, 2 (2): 17-21.
- WAIENGNIER, E. 1982. *in litt.*